

ΟΙ ΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΕΕ:

Αόριστο και αποσπασματικό το γενικό χωροταξικό

Το Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας, προκειμένου να διαμορφώσει άποψη επί του Σχεδίου του Γενικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης, που με Κοινή Υπουργική Απόφαση εισήχθη προς συζήτηση στο Εθνικό Συμβούλιο Χ.Σ. και Α.Α., διοργάνωσε τέσσερις συζητήσεις «στρογγυλής τράπεζας». Στις συζητήσεις αυτές κλήθηκαν να μετάσχουν και εκπρόσωποι του ΥΠΕΧΩΔΕ, που όμως δεν προσήλθαν. Τα συμπεράσματα, οι γενικές και οι ειδικές παρατηρήσεις αποτέλεσαν τη βάση συζήτησης της Δ.Ε. του ΤΕΕ, η οποία πριν διαμορφώσει το κείμενο της

Αποφάσεώς της θα ολοκληρώσει κύκλο διαλόγου με τα Περιφερειακά Τμήματα και τους φορείς. Ήδη οι παρατηρήσεις αυτές κατετέθησαν στο Εθνικό Συμβούλιο Χ. Σ. και Α.Α., στο οποίο μετέχουν επιστημονικοί, συνδικαλιστικοί και αυτοδιοικητικοί φορείς.

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Χρ. ΓΛΥΣΤΡΑΣ

Αρχική διαπίστωση του ΤΕΕ είναι ότι οι διαδικασίες ενημέρωσης και διαβούλευσης με τους κοινωνικούς και επιστημονικούς εταίρους είναι ανεπαρκείς σε διάρκεια και μορφή. Ωστόσο αποδέχεται την προώθηση της ΚΥΑ, με την αντίληψη ότι ο χωροταξικός σχεδιασμός συγκροτεί συνεχή διαδικασία με δυνατότητα βελτιώσεων. Το «νέο» κείμενο της ΚΥΑ που διανεμήθηκε, αποτελεί επανάληψη και κατά μια έννοια συρρίκνωση του προηγούμενου, όπως αυτό έχει αναρτηθεί αρχές Αυγούστου στο site του ΥΠΕΧΩΔΕ. Συνεχίζει να είναι ένα κείμενο γενικόλογο, ασαφές και αποσπασματικό, παρ' όλο που υποτίθεται ότι στηρίζεται σε Μελέτη Εθνικού Χωροταξικού Σχεδίου, η οποία εκπονήθηκε με αναλυτικότατες προδιαγραφές, τις οποίες συνέταξε το ίδιο το Υπουργείο.

Η ΚΥΑ είναι ένα κείμενο εξαιρετικά απονευρωμένο, γενικόλογο κατά κάνονα, με εξαίρεση κάποια ζητήματα στα οποία, αντίθετα, μπαίνει σε ανούσιες λεπτομέρειες που δεν είναι του επιπέδου ενός εθνικού σχεδιαστικού εργαλείου.

Όλο το κείμενο διαπίνεται από τη Στρατηγική της Λισαβόνας προτάσσοντας σε πολλά άρθρα την έννοια «ανταγωνιστικότητα» έναντι της έννοιας «κυρική συνοχή». Ένα Χωροταξικό Σχέδιο προτάσσει τη «κυρική συνοχή», την επάρκεια των πόρων ως προϋποθέσεις

για τις όποιες αναπτυξιακές επιλογές που οδηγούν στην «ανταγωνιστικότητα».

Επιπλέον, συστηματικά σε πολλά κεφάλαια, συγχέεται η ανάλυση (οι διαπιστώσεις) με τις προτάσεις και αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι σε πάρα πολλά πεδία το Σχέδιο του Γενικού Πλαισίου στερείται ουσιαστικών προτάσεων.

Οι αναφορές του Γενικού Πλαισίου στο οικιστικό δίκτυο, είναι επιφανειακές και γενικόλογες, χωρίς ουσιαστικό προβληματισμό ή κατανόηση των σύγχρονων τάσεων. Η ΚΥΑ τείνει να αναπαράγει άκριτα την ιεράρχηση του αστικού συστήματος που κάνει το ΕΣΠΑ (με ελάχιστες διαφοροποιήσεις), τόσο στην επιλογή πόλεων όσο και στη χρήση όρων, όπως το «δίπτολο».

Το Εθνικό Χωροταξικό Σχέδιο σήμερα θα έπρεπε να είναι πολύ πιο πρωθυμένο και από την παλαιά απόφαση του ΕΣΧ και από το ΕΣΠΑ, που είναι αναπτυξιακό πρόγραμμα και όχι χωροταξικό σχέδιο, και έχει και μικρότερο χρονικό ορίζοντα.

Επίσης, η έννοια «ποιούτητα» που πρέπει να διαπερνά -ως συγκριτικό πλεονέκτημα- όλα τα επίπεδα οργάνωσης του εθνικού χώρου και των δραστηριοτήτων του (ποιούτητα περιβάλλοντος, ποιούτητα υποδομών, ποιούτητα τοπίου, ποιούτητα πόρων, ποιοτικός τουρισμός κλπ.), στο Σχέδιο της ΚΥΑ αγνοείται.

Ισόρροπη πολυκεντρική ανάπτυξη. Στην ισότητα πρόσβασης σε βασικά δίκτυα. Στη σωστή διαχείριση των φυσικών πόρων και της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Υπερτονίζεται η προτίμηση του σχεδίου στην προώθηση της ανταγωνιστικότητας του παραγωγικού συστήματος, με ελλιπέστατη εξασφάλιση της ισόρροπης ανάπτυξης και της προστασίας του περιβάλλοντος. Δεν υπάρχουν αποσαφηνισμένες πολιτικές για την εξάλειψη των ανισοτήτων, με την ανάπτυξη των μειονεκτουσών περιοχών. Είναι σαφής η επιδιώξη για μεγαλύτερη ενίσχυση των δύο μητροπολιτικών κέντρων και των «λοι-

Το θέμα της προστασίας του περιβάλλοντος είτε είναι φυσικό, είτε είναι δομημένο, δεν αναδεικνύεται καθόλου (διαχείριση υδάτινων πόρων, διαχείριση απορριμμάτων, πολιτική τοπίου, κλπ.). Στην ΚΥΑ δεν υπάρχουν δείκτες που να μας δίνουν μια ποσοτική διάσταση των κρίσιμων προβλημάτων.

Ειδικές παρατηρήσεις

Στο κείμενο που κατέθεσε το ΤΕΕ στο Εθνικό Συμβούλιο Χωροταξίας και Αειφόρου Ανάπτυξης, περιλαμβάνει επισημάνσεις κατ' άρθρο. Ορισμένες από αυτές θεωρούνται ιδιαίτερα υποδειγματικές, όπως:

- Η προσθήκη στο άρθρο 2 για την προώθηση της έρευνας, της τεχνολογίας και της καινοτομίας στην κοινωνία της γνώσης, διότι αποτελεί συγκριτικό πλεονέκτημα της Ελλάδας.

- Στο άρθρο 3 να προστεθούν στο κείμενο και στο χάρτη οι δύο νέοι προτεινόμενοι πανευρωπαϊκοί διάδρομοι:

ο XI: Γιάννενα / Σιάτιστα - Τίρανα - Split - Rixia - Λουμπλίνα - Τεργέστη - Salzburg και

ο XII: Αλεξανδρούπολη - Ορμένιο - Burgas - Βάρνα - Κωστάντζα - Βουκουρέστι

- Το οικιστικό δίκτυο και το οδικό δίκτυο που περιλαμβάνονται στο Σχέδιο της ΚΥΑ ακολουθούν ασαφή κριτήρια, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται ε-

Οι θέσεις της ΓΣΕΕ

Ο Δημήτρης Καπετανάς, εκπρόσωπος της ΓΣΕΕ στο Συμβούλιο Χωροταξικού Σχεδιασμού της Αειφόρου Ανάπτυξης (ΣΧΣΑΑ), υπογραμμίζει:

Το Σχέδιο του Γενικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης, αν τελικά ψηφιστεί, δε δημιουργεί καμιά αισιοδοξία ότι θα αποτελέσει πηγή και εργαλείο αειφόρου ανάπτυξης.

Πρόκειται για κείμενο ιδεών και προθέσεων χωρίς δέσμευση από συγκεκριμένες αρχές πολιτικής που θα δημιουργούν τις βάσεις για μια αειφόρη ανάπτυξη που θα στηρίζεται: Στην

πών εθνικών πόλων» και η αγνόηση του νησιωτικού χώρου. Είναι σαφής η πρόθεση για ένα αόριστο και ευέλικτο γενικό πλαίσιο που θα επιδιώκει να πρωθήσει τη χωροθέτηση και την ανταγωνιστικότητα παραγωγικών δραστηριοτήτων κλίμακας, στον τουρισμό, στην παραθεριστική κατοικία, τη βιομηχανία, τις ΑΠΕ, με υποβαθμισμένα τα κριτήρια της αειφόρου ανάπτυξης, της προστασίας του περιβάλλοντος, της ισόρροπης ανάπτυξης και της κοινωνικής συνοχής με τις όποιες συνέπειες για την εργασία, την ανεργία και την κοινωνική πρόσοδο των ασθενών και αδυνάτων κοινωνικών ομάδων τις όποιες φαίνεται να αγνοεί παντελώς το προτεινόμενο σχέδιο.

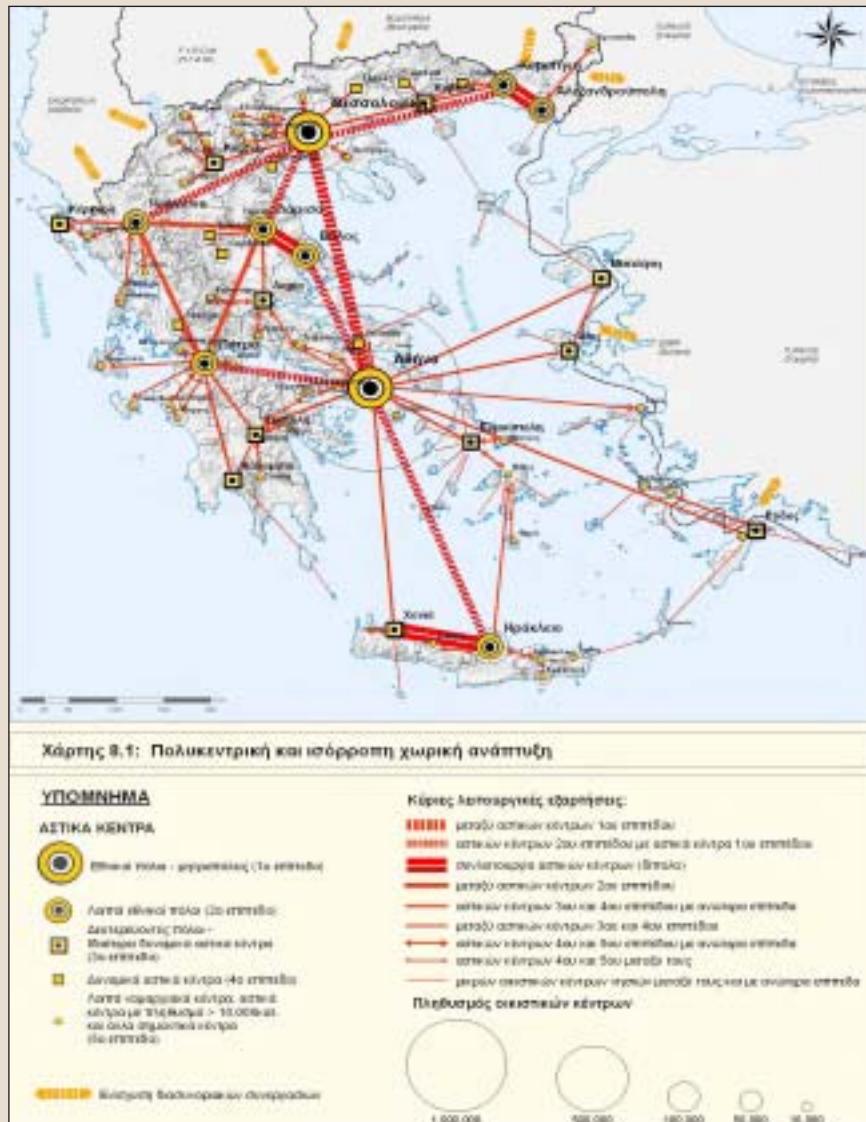
ρωτήματα του τύπου: ποιες οι δυνατότητες συνεργασίας μεταξύ χωρικών περιφερειακών κέντρων, όταν απαλέφονται οι μεταξύ τους οδικές και σιδηροδρομικές συνδέσεις.

Επισημαίνεται η έλλειψη πολιτικής για τη χρήση γης και την εκτός σχεδίου δόμηση, καθώς και για τις αναπλάσεις. Η κατάργηση της εκτός σχεδίου δόμησης δεν κρίνεται σκόπιμη χωρίς πρόταση αντικατάστασης. Πρέπει να επιπλανθεί η διαδικασία σχεδιασμού και να ακολουθεί σταδιακά η κατάργηση της εκτός σχεδίου δόμησης με σαφή, ιεραρχημένα στο χρόνο, θεσμικά μέτρα και δράσεις. Η εκτός σχεδίου δόμηση δεν είναι αυθαίρετη δόμηση.

Το Σχέδιο της ΚΥΑ τείνει να αναπαράγει άκριτα την ιεράρχηση του αστικού συστήματος που κάνει το ΕΣΠΑ (με ελάχιστες διαφοροποιήσεις), τόσο στην επιλογή πόλεων όσο και ως προς τη χρήση όρων όπως το «δίπτολο» εύλογη στην περίπτωση, π.χ., του Ηρακλείου και των Χανίων, όπου δεν τίθεται θέμα ενός ενιαίου ευρύτερου εδαφικού συστήματος των δύο πόλεων.

Προτείνεται στα «λοιπά δυναμικά αστικά κέντρα» να προστεθούν και τα νησιωτικά κέντρα Ερμούπολη, Μυτιλήνη, Ρόδος και Χίος. Θα πρέπει να αναφερθεί συγκεκριμένα ποιες πύλες εισόδου (π.χ. Κακαβιά) και ποια αστικά κέντρα (π.χ. Γιάνενα, Ρόδος, Χίος κ.ά.) θα οργανωθούν, ώστε να δημιουργηθούν οι υποδομές και τα απαραίτητα κέντρα υποδοχής μεταναστών.

Όσον αφορά τις Μεταφορές, είναι τελείως χαρακτηριστική η εξαιρετικά μεγάλη βαρύτητα που έχει ο τομέας αυτός στο Σχέδιο της ΚΥΑ. Στην πραγματικότητα πρόκειται για ένα κεφάλαιο πολιτικής μεταφορών, χωρίς όμως ιεραρχήσεις. Τα κριτήρια για τις επιλογές όσον αφορά τους πόλους και τους άρχοντες ανάπτυξης, για τη χωρική διάρθρωση των μεταφορών, για τις επικοινωνίες, δεν είναι διακριτά. Παρουσιάζονται δίχως ιεραρχήσεις, δίχως κόμβους συνδυασμένων μεταφορών, δίχως θαλάσσιες συνδέσεις, κλπ. -τα δίκτυα των δρόμων και των σιδηροδρόμων- είναι αυτά που έχουν αποφασιστεί προ πολλού και η αναφορά σε αυτά δεν προσφέρει τίποτα περισσότερο. Θα πρέπει οι δύο χάρτες (δρόμοι, λιμάνια, αεροδρόμια και νέες συνδέσεις) να συντεθούν σε έναν-κατά το πρότυπο του χάρτη της Μελέτης- ώστε να είναι κατανοητή η δομή τους.

Οι θέσεις του ΣΕΒ

Ο Γιώργος Ξανθούλης, εκπρόσωπος του Συνδέσμου Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών (ΣΕΒ), τονίζει:

Ο ΣΕΒ καιρείτει τη δημοσιοποίηση του νέου σχεδίου «Γενικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης». Επισημαίνει ότι ο διάλογος επ' αυτού πρέπει να είναι ουσιαστικός και επιστημονικά τεκμηριωμένος, διότι πρόκειται περί νομοθετήματος καθοριστικής σημασίας για το μέλλον της οικονομικής ανάπτυξης μας στο ευρωπαϊκό και διεθνές περιβάλλον.

Ως κύριους στόχους συζήτη-

σης του Γενικού Πλαισίου, στο πλαίσιο των εργασιών του Εθνικού Συμβουλίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης, θεωρούμε, αφενός τη σαφήνεια διατύπωσης του κειμένου, προκειμένου να αποφευχθούν δικαστικές εμπλοκές (ασφάλεια δικαίου) και αφετέρου την εύστοχη επιλογή πολιτικών και επιστημονικών κριτηρίων ως προς την ορθολογική κατανομή και οργάνωση κάθε οικονομικής και κοινωνικής δραστηριότητας.

Οι κύριες προτάσεις του ΣΕΒ, στο στάδιο αυτό, ως προς το περιεχόμενο του δημοσιευμένου σχεδίου, τις οποίες υπέβαλε προς το Εθνικό Συμβούλιο, συνοψίζο-

νται στην αναγκαιότητα σύνδεσης του Εθνικού Χωροταξικού με τα γενικά ή ειδικά αναπτυξιακά προγράμματα (π.χ. Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων), της ειδικής αναφοράς και ανάλυσης του τριτογενούς τομέα των υπηρεσιών, καθώς και στη σκοπιμότητα αναφοράς στην οργανωμένη δόμηση ως μορφή ανάπτυξης τόσο των παραγωγικών όσο και των οικιστικών δραστηριοτήτων. Χρειάζεται ιδιαίτερη μελετητική προσοχή στην προτεινόμενη διοικητική και γεωγραφική ανασυγκρότηση, καθώς ενδέχεται να δημιουργηθούν εμπλοκές, τόσο με τις προτεινόμενες αναπτυξιακές επιλογές, όσο και με τα υπό έγκριση Ειδικά Χωροταξικά Πλαίσια.

Οι θέσεις του ΣΕΠΟΧ

Ο πρόεδρος του Συλλόγου Ελλήνων Πολεοδόμων και Χωροτακτών, **Ηλίας Μπεριάτος**, αναφέρει στις θέσεις του ΣΕΠΟΧ για το Εθνικό Χωροταξικό, μεταξύ άλλων:

Επισημαίνεται θέμα ελληπούς συντονισμού και συνεργασιών με υπηρεσίες και πολιτικές ηγεσίες άλλων υπουργείων και οργανισμών. Φαίνεται να υποτιμάται η διαδικασία διαβούλευσης και οι αναγκαίοι χρόνοι για να καταστεί ουσιαστική και όχι τυπική.

Αδυναμίες: Εντοπίζονται στην ασάφεια μεταξύ διαπιστώσεων, κατευθύνσεων, παραδοχών και πολιτικών, στην έλλειψη τεκμηρίωσης των προτάσεων στον ενδεικτικό και όχι επιτακτικό χαρακτήρα του πλαισίου. Φαίνεται να επικρατεί ο στόχος της ανταγωνιστικότητας αντί της αειφορίας και της περιβαλλοντικής προστασίας. Γενικά επικρατεί η περιφερειακή πολιτική με υποβάθμιση της χωρικής διάστασης.

Όσον αφορά το αναπτυξιακό πρότυπο, λέπει η έκφραση οράματος, ενώ δεν είναι σαφές αν βασίζεται στις τάσεις και τη μεταβολή τους από τα υλοποιούμενα μεγάλα έργα ή αν προτείνεται νέο αναπτυξιακό μοντέλο. Ως προς τη χωροταξική πολιτική, δεν αναφέρεται σε ολοκληρωμένες κατευθύνσεις για τα υποκείμενα επίπεδα χωρικής οργάνωσης, ενώ το σκέλος του περιβάλλοντος χωλάνει, καθιστώντας προβληματική την έννοια της αειφόρου ανάπτυξης. Γενικά το κείμενο είναι ανισοβαρές και χρειάζεται συμπληρώσεις, διορθώσεις και επεξεργασία.

Ο Η. Μπεριάτος τονίζει ακόμα ότι ο τεχνικός κόσμος, πρέπει να πάρει θέση στο θέμα «παραθεριστική κατοικία», καθώς δεν είναι ξεκάθαρο εάν το νομοσχέδιο επιζητεί να λύσει το πρόβλημα της παραθεριστικής κατοικίας ή αν χρησιμοποιεί την παραθεριστική κατοικία για να λύσει το τουριστικό πρόβλημα.

Χάρτης 5: Πόλες - Πόλοι και Άξονες Ανάπτυξης

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

■ ■ ■ ΚΥΡΙΟΙ ΑΞΟΝΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΠΟΛΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

- Εθνικοί πόλοι - μητροπόλεις
- Λοιποί εθνικοί πόλοι
- Δευτερεύοντες πόλοι
- Λοιποί δινομακοί πόλοι

ΙΕΡΑΡΧΙΚΗ ΑΣΤΙΚΗΝ ΚΕΝΤΡΩΝ
ΜΕ ΒАЗΗ ΤΟΥΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥΣ 2001

ΠΟΛΥΤΟΝΙΚΟ ΝΑΥΤΙΚΕΙΑΚΟ ΝΗΣΙΟΤΙΚΟ ΣΥΜΠΛΕΓΜΑ

- Περιοχή νησιωτικού συμπλέγματος
- Κύριες αναπτυξιακές ενσέρτες

Τίτλος ΕΣΥΕ - Απερίστριψη 200

Πλεονέκτημα το φυσικό -

- Η πολιτική τοπίου αποτελεί κεντρικό στοιχείο των χωρικών πολιτικών σε επίπεδο ΕΕ και ΣΑΚΧ.

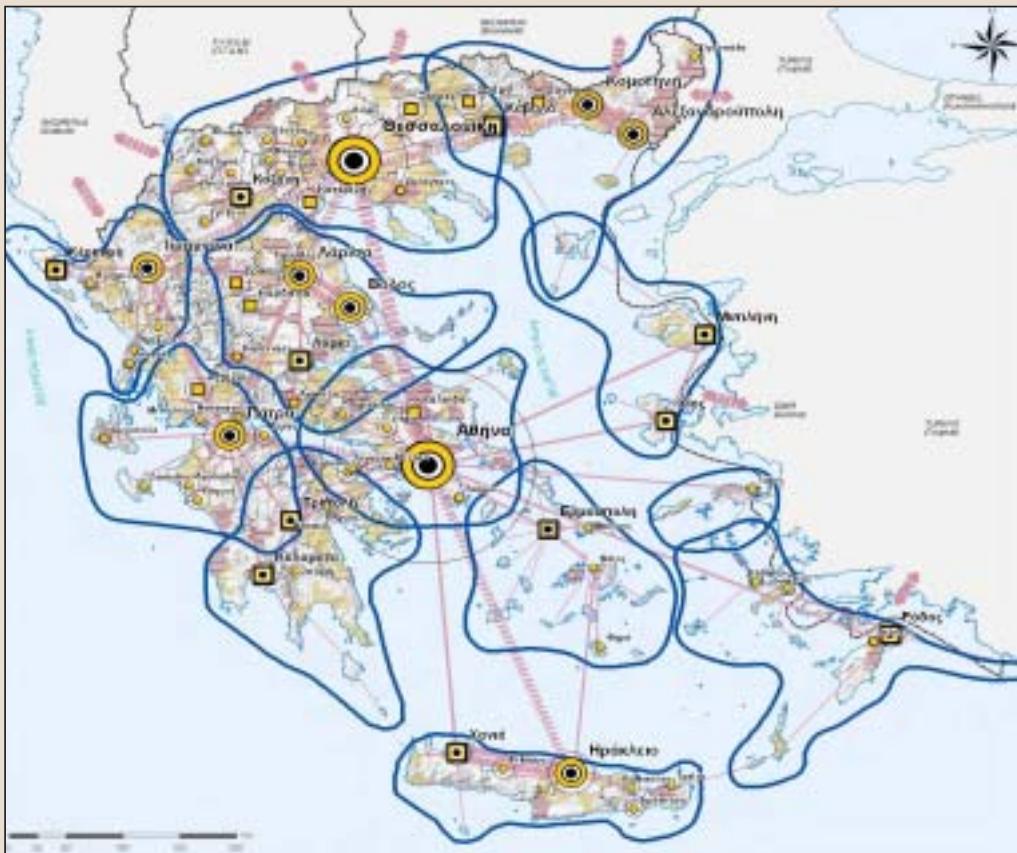
Στην προώθηση των αρχών της «συμπαγούς πόλης» να αναφερθεί η αναγκαιότητα για μείωση των συντελεστών δόμησης εντός των πόλεων, όπου αυτοί είναι υψηλοί. Να αναφερθεί επίσης κατεύθυνση για την εφαρμογή «μορφών οργανωμένης δόμησης» τόσο για τις νέες περιοχές κατοικίας όσο και για νέες οργανωμένες

περιοχές οικονομικών δραστηριοτήτων.

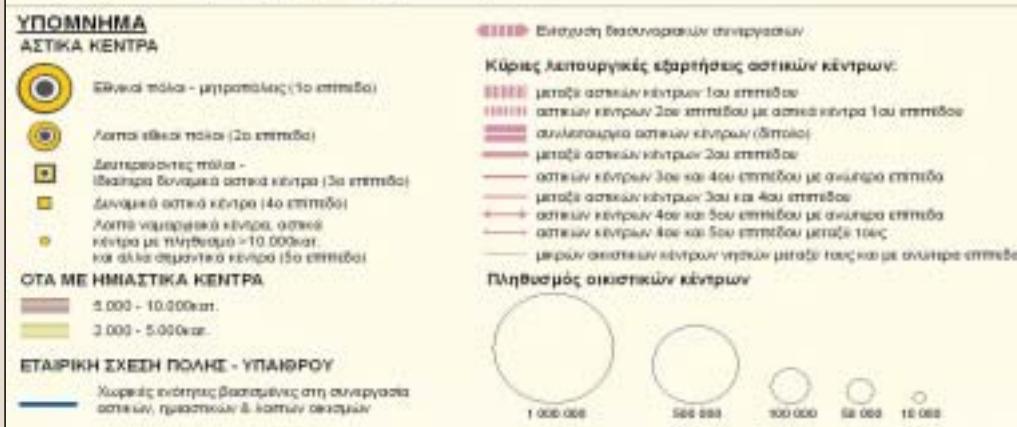
Πρέπει, επίσης, να αναφέρονται συγκεκριμένα μέτρα με χρονοδιάγραμμα για το σταδιακό περιορισμό έως την κατάργηση της Εκτός Σχεδίου Δόμησης, όπως:

- η κατάργηση των παρεκκλίσεων
- η επιβολή μεγάλων αριθμητών σε όλες τις παράκτιες, νησιωτικές και περιαστικές ζώνες.

Πρέπει ακόμα να αναφέρονται συγκεκριμένα μέτρα με χρονοδιάγραμ-

Χάρτης 8.2: Εταιρική σχέση πόλης - υπαίθρου

πολιτιστικό περιβάλλον

μα για την αντιμετώπιση του προβλήματος των αυθαιρέτων (παλαιάς και νέας γενιάς).

- Στο λήμμα «Διαχείριση και προστασία των υδατικών πόρων» πρέπει να προστεθεί ότι είναι ανάγκη να εκτιμηθεί η σπανιότητά τους και να πρωθηθούν μέτρα για την άρση των φαινομένων της ανεπαρκέστατης και σπάταλης διαχείρισής τους.

- Πρέπει να προστεθεί εδάφιο για τη διαχείριση απορριμμάτων, με

πραγματικούς όρους, ανακύκλωση, εργοστάσια, κλπ.

- Οι σχετικές με το θέμα «διοικητική ανασυγκρότηση» διατυπώσεις, είναι πολύ πιο πίσω και από αυτές που είχαν περιληφθεί στο αντίστοιχο Σχέδιο του 2000. Στην ανυπαρξία συγκεκριμένων προτάσεων για το ζήτημα της πολιτικής – περιφερειακής αποκέντρωσης (ούτε καν με κριτήρια) πρέπει να αποδοθεί και η σύγχυση και οι ασάφειες στις προτάσεις για την

οργάνωση και την ιεράρχηση των αξόνων ανάπτυξης, του οικοτικού δικτύου, των οδικών και σιδηροδρομικών συνδέσεων, κλπ.

Στην KYA θα πρέπει του λαχίστον να περιληφθεί η πρόταση για την «άμεση ανάγκη πολιτικής αποκέντρωσης, με τη δημιουργία μικρότερου αριθμού και ισχυρών περιφερειακών δομών και αιρετών οργάνων», ώστε να σταματήσει να λειτουργεί η χώρα ως μία και μόνη Περιφέρεια, με κέντρο την Αθήνα και παράρτημα τη Θεσσαλονίκη.

Οι θέσεις της ΚΕΔΚΕ

Μεταξύ άλλων, αναφέρονται στις θέσεις της ΚΕΔΚΕ, κρίσεις επί των προτάσεων του άρθρου 5 του Γενικού Πλαισίου, που αφορούν την οργάνωση «κυρίων πόλων και αξόνων ανάπτυξης για τον χερσαίο χώρο» και «πολυπολικού συστήματος ανάπτυξης για τον νησιωτικό χώρο» που εξειδικεύονται στις προβλεπόμενες τέσσερις κατηγορίες κέντρων – πόλων στο χερσαίο χώρο, σε σχέση και με τους άξονες ανάπτυξης. Οι προτάσεις αυτές παραπέμπουν σε απόψεις σχετικά με τη θεωρία των πόλων ανάπτυξης και την αυστηρή ιεράρχηση των αστικών κέντρων, οι οποίες δύσκολα προσιδίζουν στη σημερινή πραγματικότητα, που χαρακτηρίζεται από πολύ ευέλικτες μορφές επικοινωνίας και συνεργασίας των πόλεων μεταξύ τους, χωρίς την ανάγκη της ενδιάμεσης σύνδεσης μέσω ενός μεγαλύτερου ιεραρχικά, αστικού κέντρου.

Η προβλεπόμενη, στο υπό κρίση σχέδιο, κατάταξη δεν φαίνεται να ξεπηρετεί αποτελεσματικά τη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου πλέγματος πόλεων και αξόνων ανάπτυξης, όπως αναφέρεται στις γενικές διπιστώσεις του άρθ. 5. Περαιτέρω, η κατάταξη αυτή, χωρίς καθορισμένα κριτήρια, ενέχει τον κίνδυνο να οδηγήσει σε έναν τέτοιο ανταγωνισμό των ελληνικών πόλεων ο οποίος να απειλήσει την αστική, οικονομική και κοινωνική συνοχή, που όχι μόνο δεν μπορεί να διακυβεύεται, αλλά οφείλει να αποτελεί πρωταρχική στοχοθεσία του Γενικού Πλαισίου.